

V Slovenskej republike má každý človek právo na rovnaké zaobchádzanie pri uplatňovaní svojich práv a ochranu pred diskrimináciou. Podnikatelia sú povinní dbať na zásadu rovnakého zaobchádzania nie len pri poskytovaní tovarov a služieb, ale aj pri zamestnávaní, a to vo vzťahoch k uchádzačom o zamestnanie a zamestnancom samotným rovnako.

1. Aký druh súdnej ochrany mám vo vašej krajine ako obeť porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním? Je súčasťou tejto ochrany aj náhrada škody?

Jedným zo základných práv zakotvených v Ústave SR je **právo na súdnu ochranu, domáhať sa svojich práv na nezávislých súdoch vrátane Ústavného súdu** alebo keď to ustanoví zákon na inom orgáne Slovenskej republiky.

Právo na súdnu ochranu sa uplatňuje návrhom na začatie konania. Ak dôjde k porušeniu alebo ohrozeniu subjektívneho práva, môže jeho nositeľ, ktorým je fyzická osoba alebo právnická osoba, realizovať svoje právo na súdnu ochranu tak, že podá návrh na začatie konania, teda žalobu. Na podanie žaloby je oprávnená každá fyzická a právnická osoba. Súd sa musí zaoberať každým návrhom.

Z návrhu žaloby musí byť zrejmé, **čoho** sa navrhovateľ **domáha, to je petiť**, respektíve žalobná žiadosť. Navrhovateľ v nej vymedzuje, o čom má súd vo veci samej konať a rozhodovať. Súd nemôže prisúdiť navrhovateľovi niečo iné, než čoho sa v petite domáha. Samozrejme, môže mu podľa výsledkov konania prisúdiť menej, než sa navrhovateľ domáha; viac mu môže prisúdiť len vtedy, keď z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnanie sa medzi účastníkmi alebo keď konanie bolo možné začať aj bez návrhu.

Z vyššie uvedeného, obeť porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním má právo na súdnu ochranu a v návrhu na začatie súdneho konania, v žalobe, sa v petite určí o akej veci sa má konať a rozhodnúť a akej náhrady škody sa obeť ako žalobca pred súdom domáha.

V prípade, že dôjde k neoprávnenému zásahu do cti, dôstojnosti, zdravia, súkromia fyzickej osoby, jej rodinného života a pod., poškodená osoba má právo na súde sa domáhať náhrady nemajetkovej ujmy. Výška nemajetkovej ujmy v peniazoch sa určuje s prihliadnutím najmä na:

osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje,

závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo,

závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote,

závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.

2. Existujú vo vašej krajine osobitné pravidlá pre prípady závažného porušenia ľudských práv? Vzťahujú sa tieto pravidlá na trestné činy proti životnému prostrediu alebo prípady závažného pracovného vykorisťovania?

Zákonník práce ustanovuje zákaz diskriminácie v pracovnoprávných vzťahoch, čím priamo požaduje, aby podnikatelia vo svojich predzmluvných a pracovnoprávných vzťahoch dodržiavali zásadu rovnakého zaobchádzania. Bližšiu právnu úpravu poskytuje Antidiskriminačný zákon, ktorý zakazuje diskrimináciu v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Pri zabezpečovaní bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci musí podnikateľ podľa Zákona o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci dohliadnuť na bezpečné pracovné podmienky, budovy, komunikácie, stroje a technické zariadenia, pracovné postupy, organizáciu práce atď.

Ústava SR hovorí, že nikoho nemožno poslať na nútené práce alebo nútené služby.

Trestné činy za závažné porušenie ľudských práv napríklad proti slobode (kam patrí napríklad obchodovanie s ľuďmi, obmedzenie osobnej slobody, obmedzenie slobody pobytu) taktiež trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu (napr. neoprávnené nakladanie s odpadmi, neoprávnené vypúšťanie znečisťujúcich látok, porušovanie ochrany vôd a ovzdušia, neoprávnená výroba a nakladanie s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu a iné) sa podľa Trestného zákona hodnotia ako zločin, pokiaľ ide o úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov. Za takéto trestné činy nesú trestnú zodpovednosť páchatelia, ktorými môžu byť fyzické osoby podľa Trestného zákona a právnické osoby podľa Zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a Trestného zákona.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že pre prípady závažného porušenia ľudských práv, medzi ktoré patria aj trestné činy proti životnému prostrediu a závažného pracovného vykorisťovania platia osobitné pravidlá vo výške udeleného trestu, ktorý je podľa Trestného zákona v prípade zločinu vyšší ako v prípade prečinu.

3. Som obeťou porušenia ľudského práva v dôsledku aktivít európskej nadnárodnej korporácie, ku ktorému došlo mimo územia Európskej únie. Môžem sa obrátiť na súdy vo vašej krajine, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ? Za akých podmienok sa podáva žaloba za porušenie mojich práv? Kde môžem nájsť ďalšie informácie?

V prípade medzinárodnoprávného sporu je potrebné určiť, ktorý súd sa bude vecou zaoberať a rozhodovať o nej, ale tiež je potrebné určiť podľa akého práva sa určí skutková podstata. Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, ktorého úlohou je stanoviť, ktorým právnym poriadkom sa spravujú občianskoprávne, obchodné, rodinné, pracovné a iné podobné vzťahy s medzinárodným prvkom, v časti Medzinárodné právo procesné vymedzuje prípady s použitím právomoci slovenských súdov, prípady pre výlučnú právomoc slovenských súdov a v niektorých prípadoch ponecháva účastníkom sporu možnosť voľby konania pred slovenským súdom. Je potrebné zdôrazniť, že slovenské súdy vždy konajú podľa slovenských procesných predpisov a ak sa v primeranej lehote nepodarí slovenskému justičnému orgánu zistiť obsah cudzieho práva alebo by zistenie obsahu cudzieho práva bolo spojené s ťažko prekonateľnými prekážkami alebo nemožné, v konaní sa použije slovenské právo.

Vo všeobecnosti, pre požadovaný prípad, by sa zo slovenského Zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom dali aplikovať iba ustanovenia o voľbe právomoci dohodou, teda obe strany sporu by sa dohodli, aby sa vec prejednávala pred slovenskými súdmi. Pričom, ak by sa dohoda o právomoci uzatvorila výlučne v prospech jedného účastníka, právo tohto účastníka podať návrh na inom súde zostáva zachované. Vo veciach týkajúcich sa pracovných zmlúv, poisťných zmlúv a spotrebiteľských zmlúv je dohoda o právomoci platná len vtedy, ak nevylučuje právomoc súdu štátu, na ktorého území má bydlisko žalobca, alebo bola uzatvorená až po vzniku sporu.

Pre ďalšie informácie kontaktovať:

[Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva](#)

[Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky](#)

4. Môžu úrady ombudsmanov, orgány pre rovnosť alebo národné inštitúcie pre ľudské práva podporiť obeť porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním, ktorých sa dopustili európske nadnárodné korporácie mimo územia Európskej únie? Môžu tieto subjekty prešetriť môj prípad, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ? Existujú vo vašej krajine iné verejné služby (napríklad inšpektorát práce alebo životného prostredia), ktoré môžu môj prípad prešetriť? Kde môžem nájsť informácie o mojich právach?

Inštitút verejného ochrancu práva (ombudsman) je zakotvený v Ústave SR. Slovenský ombudsman je volený Národnou radou SR a môžu sa naň obrátiť fyzické a právnické osoby, ak sa domnievajú, že boli konaním, rozhodovaním alebo nečinnosťou orgánov verejnej správy porušené ich základné práva a slobody. To znamená, že osoba, ktorá nežije na Slovensku, alebo nedošlo k porušeniu práv a slobôd zo strany slovenských orgánov verejnej správy, sa síce môže obrátiť s prosbou o radu na slovenského ombudsmana, ale ten nebude mať zákonnú kompetenciu sa problémom zaoberať a vo veci konať.

Na Slovensku pôsobí **Slovenské národné stredisko pre ľudské práva** ako národná inštitúcia pre ľudské práva a zároveň ako národný antidiskriminačný orgán. Hlavnou úlohou Strediska je dohliadať na dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd, vrátane princípu rovného zaobchádzania v Slovenskej republike. Za účelom napĺňania svojich úloh, vykonáva širokú škálu aktivít a poskytuje rôzne služby v oblasti ochrany a podpory ľudských práv, ale zároveň intenzívne spolupracuje s medzinárodnými ľudsko-právnymi organizáciami a inštitúciami. V septembri 2018 zriadilo **Slovenské národné stredisko pre ľudské práva - Národné kontaktné miesto pre ľudské práva a podnikanie**. V súlade s právnymi predpismi, ktoré upravujú činnosť a fungovanie zriaďovateľa, okrem iného, poskytuje aj právne poradenstvo v oblasti diskriminácie na pracovisku (vrátane bezplatného zastupovania v súdnom konaní), poskytuje konzultácie v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd v najširšom rozsahu - od problematiky rodovej rovnosti až po ochranu životného prostredia **ale iba v rámci priestoru Slovenskej republiky** (v súlade s Civilným sporovým poriadkom, podľa ktorého všeobecným súdom fyzickej osoby je súd, v obvode ktorého má fyzická osoba trvalý pobyt a v súlade so Zákonom o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom).

V rámci ochrany životného prostredia na Slovensku pôsobí **Slovenská inšpekcia životného prostredia**, prostredníctvom ktorej Ministerstvo životného prostredia SR vykonáva štátny dozor, ukladá fyzickým osobám, podnikateľom a iným právnickým osobám sankcie podľa Zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorého pôsobnosť sa vzťahuje **na územie Slovenskej republiky, to znamená, že k porušeniu ustanovení tohto zákona by muselo dôjsť na území Slovenskej republiky**.

Zákon o inšpekcii práce a o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní upravuje **inšpekciu práce s pôsobnosťou na území Slovenskej republiky, to znamená, že by k porušeniu ustanovení zákona muselo dôjsť na území Slovenskej republiky**.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že pokiaľ osoba, ktorá sa domnieva, že boli porušené jej základné ľudské práva a slobody, pričom nie je občanom členského štátu Európskej únie a nežije na území Európskej únie, nemôže sa dovolávať účinnej právnej ochrany na národných orgánoch ochrany základných ľudských práv a slobôd, ktoré v Slovenskej republike pôsobia.

5. Ukladá vaša krajina európskym nadnárodným korporáciám povinnosť vytvoriť mechanizmus na podávanie sťažností alebo mediálne služby pre prípady porušenia práv v dôsledku ich podnikateľských aktivít? Vzťahuje sa táto povinnosť aj na porušenia, ku ktorým došlo mimo územia Európskej únie? Kto je vo vašej krajine zodpovedný za monitorovanie týchto aktivít? Sú verejne dostupné správy s informáciami o fungovaní tohto systému?

Slovenská republika neukladá európskym nadnárodným korporáciám povinnosť vytvoriť mechanizmus na podávanie sťažností, túto povinnosť ukladá iba orgánom štátnej a územnej samosprávy a iným orgánom Slovenskej republiky a to v súlade so Zákonom o sťažnostiach. Slovenská republika ako členský štát Európskej únie musí implementovať európsku legislatívu.

Nadnárodné spoločnosti sa môžu na Slovensku obrátiť na Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva, ktoré v tejto oblasti poskytuje vzdelávanie, konzultácie a právne poradenstvo.

Mediácia je dobrovoľný proces, ktorý slúži na odbrevenie súdov od sporov. Na Slovensku sa spravuje Zákonom o mediácii a slúži na mimosúdne urovanie sporu v oblasti občianskoprávných, rodinnoprávných, obchodných záväzkových a pracovnoprávných vzťahov, aj na cezhraničné spory, ktoré vznikajú z obdobných právnych vzťahov medzi subjektmi s bydliskom alebo obvyklým pobytom v členskom štáte Európskej únie. Podľa Civilného sporového poriadku sa má súd vždy snažiť o dosiahnutie zmiery. Súd môže zúčastneným stranám navrhnúť dosiahnutie zmiery mediáciou, ale nemožno ju nariadiť. Pre mediáciu je potrebný dobrovoľný súhlas a aktívny prístup zúčastnených strán.

6. Mám osobitné práva ako zraniteľná obeť usilujúca sa o nápravu v prípadoch porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním? Mám prístup k právnej pomoci a za akých podmienok? Ktoré náklady bude právna pomoc pokrývať? Mám prístup k právnej pomoci za rovnakých podmienok, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ?

Zákon o obetiach trestných činov na Slovensku definuje pojem „obeť“; obzvlášť zraniteľná obeť (dieťa, osoba staršia ako 75 rokov, osoba so zdravotným postihnutím, obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, trestného činu spáchaného organizovanou skupinou, niektorého z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, niektorého z trestných činov terorizmu, obeť trestného činu spáchaného násilím alebo hrozbou násillia z dôvodu jej pohlavia, sexuálnej orientácie, národnosti, rasovej alebo etnickej príslušnosti, náboženského vyznania alebo viery, obeť iného trestného činu, ktorá je vystavená vyššiemu riziku opakovanej viktimizácie zistenému na základe individuálneho posúdenia obeť a jej osobných vlastností, vzťahu k páchatelovi alebo závislosti od páchatela, druhu alebo povahy a okolností spáchania trestného činu)“ pre potreby konania v rámci slovenského právneho poriadku.

Orgány činné v trestnom konaní (prokuratúra a polícia), súdy a subjekty poskytujúce pomoc obetiam sú povinné informovať obeť o jej právach jednoduchým a pre ňu zrozumiteľným spôsobom. Osobitne prihliadajú na ťažkosti pri porozumení alebo komunikácii vyplývajúce z určitého druhu zdravotného postihnutia, znalosti jazyka, ako aj na obmedzenú schopnosť obeť vyjadrovať sa. Obeť má v trestnom konaní postavenie oznamovateľa trestného činu, poškodeného alebo svedka a patria jej práva a povinnosti upravené v Trestnom poriadku súvisiace s uvedeným postavením. Orgán činný v trestnom konaní, súd a subjekt poskytujúci pomoc obetiam uskutočňujú s ohľadom na závažnosť spáchaného trestného činu individuálne posúdenie obeť tak, aby sa zistilo, či ide o obzvlášť zraniteľnú obeť na účely zabránenia opakovanej viktimizácii.

Obetiam sa poskytuje právna pomoc v podobe právnych informácií a právneho zastupovania obeť v trestnom konaní a v civilnom procese a pri uplatnení nároku na náhrady škody. Právnu pomoc poskytujú obetiam Centrum právnej pomoci za podmienok a v rozsahu ustanovenom Zákonom o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. Centrum právnu pomoc poskytuje vo vnútroštátnych sporoch všetkým fyzickým osobám; v cezhraničných sporoch iba fyzickým osobám, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území členského štátu. Za podmienok uvedených v medzinárodnej zmluve, ktorou je Slovenská republika viazaná, alebo na základe vzájomnosti vyhlásenej Ministerstvom spravodlivosti SR, sa na účely konania na súde Slovenskej republiky poskytuje právna pomoc aj občanovi zmluvnej strany medzinárodnej zmluvy alebo osobe, ktorá má na území zmluvnej strany obvyklý pobyt, alebo osobe, ak predmet konania na súde Slovenskej republiky priamo súvisí s predchádzajúcim obvyklým pobytom osoby na území Slovenskej republiky. Nevyučuje sa zastupovanie právnym zástupcom (advokátom) podľa Zákona o advokácii a Zákona o živnostenskom podnikaní.

Na bezplatnú právnu pomoc v Centre právnej pomoci má nárok ten, kto sa nachádza v stave materiálnej núdze (jeho príjem nedosahuje 1,4 násobok sumy životného minima (na Slovensku) alebo je poberateľom dávky v hmotnej núdzi (na Slovensku)), nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy stanovenej zákonom.

Na právnu pomoc prostredníctvom Centra právnej pomoci s finančnou účasťou 20% z trov právneho zastúpenia má žiadateľ nárok vtedy, keď spĺňa súčasne tieto tri podmienky: príjem žiadateľa presahuje 1,4-násobok sumy životného minima (na Slovensku) a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu, hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy stanovenej zákonom. Splnenie týchto podmienok posudzuje Centrum vždy pred samotným poskytnutím právnej pomoci.

V iných prípadoch si obeť na vlastné náklady zabezpečí vlastného právneho zástupcu (advokáta).

Osobitnou skupinou je ochrana práv Whistleblowerov. Zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti upravuje podmienky poskytovania ochrany osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti, práva a povinnosti osôb pri oznamovaní protispoločenskej činnosti, zriadenie, postavenie a pôsobnosť Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

Žiadosť o poskytnutie ochrany pri oznámení závažnej protispoločenskej činnosti, ktorá je trestným činom, môže podať oznamovateľ zároveň s oznámením alebo počas trestného konania. Žiadosť sa podáva prokurátorovi. Ak sa žiadosť o poskytnutie ochrany oznamovateľovi podá inému orgánu verejnej moci, ten ju bezodkladne postúpi prokurátorovi. Ak prokurátor zistí, že oznamovateľ, ktorý podal žiadosť o poskytnutie ochrany, urobil kvalifikované oznámenie, bezodkladne mu poskytne ochranu. Osobitná ochrana whistleblowerov sa poskytuje ako prevencia pred viktimizáciou oznamovateľa, aby páchateľ nemohol pôsobiť na oznamovateľa ako obeť vyhrážaním, zastrašovaním, nátlakom, zneužívaním moci nad obeťou, pomstnením sa alebo inou formou s cieľom pôsobiť na fyzickú alebo psychickú integritu obeť.

V prípadoch, v ktorých obeť namieta diskrimináciu, je poskytovaná ochrana antidiskriminačným zákonom, v zmysle ktorého sa neoprávnený postih sťažovateľa tiež považuje za formu diskriminácie. V prípadoch diskriminácie poskytuje právne poradenstvo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, ktoré môže obeť zastupovať aj v súdnom konaní.

Neprihliada na občianstvo obeť, ochranu je však možné poskytovať len obeťam, ktoré sa nachádzajú na území SR.

Posledná aktualizácia: 27/02/2023

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.